

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI

FACULTATEA DE DREPT

ȘCOALA DOCTORALĂ

LUCRARE DE DOCTORAT

**ELEMENTE DE DREPT COMPARAT
ÎN MATERIA SUCCESIUNILOR TESTAMENTARE**

Coordonator științific,

Prof. dr. Valerius M. Ciucă

Doctorand,

Andreea – Luminița Cărbușor (căs. Buțoreanu - Cărbușor)

IAȘI

2022

CUPRINS

Introducere în problematica succesiunii.....	3
Prolegomene: percepția asupra morții în religiile dominante la nivel global.....	4
CAPITOLUL I – Elemente analitice în transmiterea testamentară a averii <i>de cujus</i>-ului.....	5
Secțiunea I - <i>În dreptul roman</i>.....	5
Secțiunea II - <i>În dreptul francez</i>.....	6
CAPITOLUL II - Moartea și testamentul în tradiția românească.....	7
Moștenirea testamentară în dreptul românesc contemporan.....	8
2.1. Testamentul.....	8
2.2. Regimul juridic al principalelor dispoziții testamentare.....	9
Capitolul III. Aspecte privind succesiunea în dreptul italian.....	11
Capitolul IV. Moștenirea testamentară în dreptul anglo-saxon și american.....	12
4.1. Reglementări cu privire la succesiune în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord.....	12
4.2. Reglementări cu privire la succesiune în Statele Unite ale Americii.....	16
4.3. Reglementări cu privire la succesiune în America Latină.....	17
5. Concluzii.....	18
6. Bibliografie.....	19

Introducere în problematica succesiunii

Numeroși academicieni români caracterizează materia moștenirilor ca fiind în strânsă legătură cu proprietatea, care, de asemenea, se regăsește în strânsă legătură cu familia și organizarea acesteia, astfel fiind la intersecția dintre dreptul familiei și cel al drepturilor reale. Raporturile patrimoniale dintre soți sau rude sunt în conformitate cu raporturile lor personale, relațiile dintre membrii familiei influențând și relațiile pecuniare dintre aceștia.

Lucrarea de față își propune să readucă în discuție conceptul de succesiune și cele circumscrise acesteia, cu un accent sporit pe cel de moștenire testamentară, atât în context românesc, cât și în cel anglo-american și italian. Obiectivul general al acestui demers este de a surprinde particularitățile succesiunilor în România, Italia, Statele Unite ale Americii și America Latină, însă delimitând în subsidiar și reperele stabilite prin dreptul roman și cel francez. Opțiunea pentru aceste state are la bază dorința de a evidenția conceptul de libertate testamentară în zone cât mai diferite cultural, unele tributare culturii latine, altele celei anglo-americane.

Obiectivul particular îl constituie modul în care libertatea testamentară este înțeleasă și respectată în prezent prin cadrele legislative ale acestor state. Considerăm că *noțiunea de libertate testamentară* este implicată unei idei de democratizare a relațiilor familiale și sociale, în ansamblu; ca atare, ea *trebuie respectată și nu trebuie să facă subiectul limitărilor nenumărate care pot ajunge să contravină voinței testatorului.* În caz contrar, opinăm că nu se mai poate vorbi de libertate testamentară, ci de o simplă posibilitate de a testa.

Întrucât majoritatea studiilor care tratează problematica succesiunilor tind să se axeze pe o perspectivă strict tehnică, vorbind predominant despre cote succesoriale, drepturi financiare și/ sau punând în vedere o abordare istoricistă, am considerat ca fiind importantă și evidențierea unei viziuni de ansamblu asupra modului în care moartea ca fenomen este percepută în religiile globale, împreună cu principiile cu privire la succesiune care se desprind din aceste gândiri religioase. Rațiunea care a ghidat acest demers a fost atât aceea a reliefării trecerii de la profan la sacru și invers, odată cu moartea –fapt care oferă un context potrivit problematicii morții dincolo de abordările consacrate, strict juridice, cu nuanțele culturale aferente – cât și aceea a punctării eventualelor influențe asupra principiilor succesoriale. și/ sau subcomunităților culturale.

Prolegomene: percepția asupra morții în religiile dominante la nivel global

Legea dreptății bazată pe iubirea lui Dumnezeu și a aproapelui ghidează întreaga substanță a creștinismului. Aici, dreptatea nu înseamnă neapărat echitate, ci realizarea păcii între oameni, renunțarea la sine, pentru a primi o răsplată și mai mare de la Dumnezeu.

Dogmele creștine nu au avut rolul de a delimita în orice fel alocarea moștenirilor, întrucât practica succesiunii în plan pământesc este văzută ca una strict profană, iar scopul creației este dobândirea Împărăției cerești prin milostenie și dobândirea Duhului Sfânt. Atunci când Iisus este rugat să înduplece un om să împartă moștenirea cu fratele său, El răspunde: „*Omule, cine M-a pus pe Mine judecător sau împărțitor peste voi? [...] Vedeți și păziți-vă de toată lăcomia, căci viața cuiva nu stă în prinsoul avuțiilor sale*”¹. De aici deducem că practica succesiunii în plan pământesc este văzută ca una strict profană, care nu aduce beneficii spirituale oamenilor datorită lăcomiei pe care o poate genera.

În budism nu se regăsesc mențiuni cu privire la succesiune, scopul vieții pământești fiind atingerea Nirvana². În Islam și hinduism, în schimb, găsim principii care descalifică în totalitate sau parțial femeile de la dobândirea unei moșteniri. În Islam, văduvele nu pot moșteni, iar femeile aflate în familia unui decedat moștenesc jumătate din cota unui bărbat. Posibilitatea de a testa este menționată în mod explicit în Coran, însă schimbarea sau atacarea testamentului este considerată un păcat, iar orice modificări trebuie să fie realizate în acord cu testatorul³. În hinduism, orice tranzacție realizată de o femeie nu are valoare decât dacă este aprobată de către un bărbat din familie⁴. În iudaism, moștenirea se transmite din tată în fiu și este consacrat principiul primului născut, care moștenește dublu față de oricare din frații săi, cu precizarea că femeile au dreptul la succesiune în aceiași termeni⁵.

S-a putut observa faptul că în cadrul religiilor dominante, precum și la nivelul legislațiilor statelor moderne, principiile care guvernează succesiunea reflectă atât viziunea societății despre femei, cât și asupra divinității și alocarea responsabilităților financiare în cadrul unei familii.

¹ Cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos în Matei, 4, 40, 41, *Noul Testament cu psalmii*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2016, p. 12.

² Pew Research Center, “Religious group. Budists”. În *The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050*, Pew Templeton, 2015, pp. 102-111.

³ Coranul, ediție în limba engleză, traducere de Talal Itani, Clear Quran, f.a.

⁴ H. Patrick Glenn, *Legal Traditions of the World: Sustainable Diversity in Law* (ediția a 5-a), Oxford University Press, Oxford, 2014, p. 83.

⁵ Dayan S. Grunfeld, *Jewish Law of Inheritance*, Targum Press, Michigan, 1987, p. 83.

Islamul, de pildă, justifică alocarea minoritară a cotelor succesoriale femeilor prin argumentul că acestea nu au responsabilitatea de a întreține o familie. În societatea secularizată de astăzi și în condițiile migrației globale, este legitim să ne întrebăm în ce măsură mai pot fi funcționale aceste principii și dacă ele sunt mai importante decât indivizii aflați în familii monoparentale, de exemplu, sau diverse alte contexte cu provocări financiare. În fond, practica succesiunilor are ca rol tocmai sprijinirea unei familii rămase fără un membru și, deci, într-un presupus impas financiar.

CAPITOLUL I – Elemente analitice în transmiterea testamentară a averii *de cuius*-ului

Secțiunea I - *În dreptul roman*

Nucleul familiei romane, încă din Antichitate, a fost *pater familias*, care avea putere aproape nelimitată asupra familiei sale, a copiilor născuți în familia sa, cât și asupra soției, cel puțin până la finalul Perioadei Republicane. Persoanele aflate sub tutela tatălui nu aveau dreptul să dețină nici o proprietate și nu aveau nici capacitatea să se reprezinte în instanță. Tot ceea ce dobândeau fiii sau fiicele era în realitate proprietatea tatălui, care era „împuternicit” pe avuția întregii familii⁶.

Copiii puteau obține totuși autonomie economică prin *peculium*, care reprezenta bunurile pe care fiecare copil le putea administra după bunul său plac rămânând, în același timp, proprietatea lui *pater familias*. Acesta putea retrage *peculium*-ul dacă dorea. Din multe puncte de vedere, situația membrilor de familie nu era diferită de cea a unui sclav deținut de *pater familias* din punct de vedere legal, diferența fiind aceea că soția și copiii erau cetățeni romani. Puterea tatălui nu avea un anumit termen. Dacă avea o viață lungă, copiii săi rămâneau sub autoritatea sa chiar și adulți. Dacă un fiu se căsătorea, soția și copiii acestuia deveneau subiect ale puterii fiului; dacă o fiică se căsătorea, devenea subiect al puterii mirelui sau al tatălui acestuia⁷.

Puterea soțului asupra soției se numea *manus*. La moartea lui *pater familias*, dacă sclavii deveneau proprietatea moștenitorilor săi, puterea asupra soției și copiilor înceta – ei dobândeau astfel independență legală. Inițial, *pater familias* nu putea renunța voluntar la puterea sa asupra

⁶ Kenneth G.C. Reid, Marius J.de Wall, Reinhard Zimmermann (eds.), *Intestate Succession, Comparative Succession Law*, vol. II, Oxford, University Press, Londra, 2015, p. 3.

⁷ Ibidem, p. 4

copiilor. Acest lucru s-a schimbat odată cu Legea celor 12 table, când, prin *mancipatio* tatăl își putea elibera copiii, făcându-i independenți economic înainte de moartea sa⁸.

La bază, vechiul testament roman era un act solemn prin care capul familiei desemna un conducător al grupului. Instituirea unui herede nu putea lipsi din nici un testament. Abia mai târziu a putut conține dispoziții de ultimă voință, care se numeau legate: de dotă, de libertate, de iertare, de usufruct⁹, etc. Testamentul trebuia să cuprindă întreaga moștenire. Era permisă moștenirea testamentară, cât și cea în baza legii, de către aceeași persoană. Succesiunea prin testament o excludea pe cea legitimă. Heredele instituit lua locul șefului de familie, dobândind această putere pentru toată viața sa – „semel eres, semper eres”. Vechii romani considerau că patrimoniul unei persoane dispărea odată cu moartea sa. Se considera că moștenitorii dobândesc un drept nou, un drept de proprietate – putere. Vechiul drept roman a cunoscut trei forme de testament: *calatis comitiis*, *in procinctu* și *per aes et libram*. În Epoca postclasică romană apar două importante categorii de testamente: testamentele private și testamentele publice. Alte categorii de testamente existente în dreptul roman au fost următoarele: testamentul orbului, testamentul bolnavului de o maladie contagioasă, testamenul militarilor, testamentul excepțional al funcționarilor publici, testamentul rustic, testamentul ascendentului către copiii săi, testamente ordinare, publice¹⁰.

Secțiunea II - *În dreptul francez*

Legea succesiunilor în Franța, înainte de Codul Civil de la 1804, era diferită: cutumiară în nordul teritoriului și scrisă în sud.

Cea cutumiară avea influențe germane, însă foarte greu de caracterizat, fiind foarte diferită dintr-un loc față de altul și în duncție de natura bunurilor.

Legea aplicabilă era cea stabilită, nicidecum obiceiul locului. Dacă o persoană deceda fără descendenți, bunurile sale „separate” trebuia să se întoarcă la originile sale – Principiul *paterna patirnis, materna maternis*. Dacă bunurile erau primite de la tată, se întorceau la rudele

⁸ Ibidem, p. 5

⁹ Vasile Mihai Jakotă, „*Drept Roman*”, vol. II, ed. Fundației „Chemarea”, Iași, 1993, p. 523.

¹⁰ Ibidem

paterne, și același lucru se întâmpla dacă erau primite pe linie maternă. Această regulă nu putea fi încălcată printr-un testament¹¹.

La începutul secolului 13, 4/5 din proprietatea separată era considerată rezerva care trebuia să fie transmisă ascendenților. Bunurile mobile și achizițiile nu au avut o prea mare importanță la început și puteau fi transmise prin testament. Dacă valoarea lor era mare în comparație cu restul masei succesoriale, în așa fel încât rezerva devenea insuficientă, în unele zone din nord s-a adoptat rezerva succesorală din Dreptul Roman, care era aceeași, indiferent de întinderea masei succesoriale.

Conform legii feudale aplicabilă nobilimii, primii născuți de sex masculin aveau întâietate. Acesta era un avantaj al privilegiului masculinității, având ca scop conservarea familiei. Totuși, regulile puteau fi diferite de la o regiune la alta. Acest privilegiu era deseori întărit de testamente prin care decedatul stabilea transmisiunea proprietății pentru mai multe generații (substituțiile comisare erau des întâlnite).

În regiunile din sud, moștenirea testamentară era guvernată de diferite reguli, mai exact de la adoptarea dreptului roman din secolul XV. Transmisiunea moștenirii prin testament era cel mai des întâlnită, iar legatarul era herede. Succesiunea nu era bazată pe puterea familiei, ca în celelalte zone, ci pe afecțiunea defunctului față de legatar. Masa succesorală nu se mai împărțea în bunurile primite ca zestre și bunurile dobândite în timpul vieții. Cu toate acestea, se aplica rezerva succesorală din dreptul roman, care varia de la un sfert până la jumătate din masa succesorală¹².

Revoluția de la 1789 a produs o ruptură puternică față de trecut: legile care guvernau succesiunile au fost modificate pe motive politice, cu scopul de a submina autoritatea lui „pater familias”, pentru a câștiga susținerea generațiilor tinere. Toate privilegiile legate de vârstă, de sex au dispărut. Au fost recunoscute și drepturile copiilor din afara căsătoriei.

În materie succesorală, s-a evitat alegerea dintre legea obligatorie și libertatea testatorului – s-a încercat adoptarea ambelor posibilități. S-a stabilit o rezervă succesorală în beneficiul descendenților și ascendenților, care era de 1/4 când exista un descendent care venea la succesiune și de 3/4 atunci când existau trei sau mai mulți fii ai defunctului¹³.

¹¹ Kanneth G.C. Reid, Marius J. de Wall, Reinhard Zimmermann, *op.cit.*, p. 35

¹² Ibidem, p. 36

¹³ Ibidem

CAPITOLUL II - Moartea și testamentul în tradiția românească

Moștenirea testamentară în dreptul românesc contemporan

2.1. Testamentul

În dreptul românesc contemporan, testamentul este definit ca fiind „actul unilateral, personal și revocabil, prin care o persoană numită testator, dispune în una dintre formele cerute de lege, pentru timpul cât nu va mai fi în viață.” conform art. 1034 din Codul Civil. Definiția dată de Codul Civil actual ține cont de criticile formulate de doctrină referitor la definiția dată de art. 802 din Codul Civil de la 1864.

Testamentul este un act revocabil prin care testatorul dispune pentru timpul încetării sale din viață, de tot sau în parte din avutul său. Testamentul poate conține pe lângă dispoziții referitoare la patrimoniul succesoral și alte dispoziții precum revocarea dispozițiilor anterioare, instituirea unor executări testamentare, recunoașterea unui copil și altele.

Art. 1034 reușește să realizeze o delimitare clară între testament și legat, cel de-al doilea fiind parte a celui dintâi. În cadrul unui singur testament pot coexista mai multe acte juridice de sine stătătoare. De pildă, recunoașterea paternității unui copil este un act juridic irevocabil, cu toate că testamentul este un act esențialmente revocabil. Posibilitatea testamentului de a conține mai multe acte juridice de sine stătătoare, are drept consecință faptul că nulitatea unuia nu atrage și nulitatea celorlalte. *Per a contrario*, viciile de formă ale unei dispoziții testamentare vor atrage nulitatea absolută a testamentului, întrucât forma testamentară este comună.

Testamentul este un act unilateral, individual, esențialmente personal, revocabil; de dispoziție, solemn, pentru cauză de moarte. Testamentul este valabil numai dacă testatorul a avut discernământ și consimțământ la încheierea acestuia.

Art. 1325, aplicabil și actelor juridice unilaterale, enumeră 4 condiții de fond: capacitatea de a testa; consimțământul testatorului; cauza licită și morală; obiectul determinat și licit.

Obiectul legatului trebuie să fie în circuitul civil, el poate fi și un bun viitor care să înceapă să existe chiar după deschiderea moștenirii.

Succesibilul omis de la moștenire se poate folosi, conform art. 1130 Cod Civil, de petiția de ereditate, prin care să solicite recunoașterea calității sale de moștenitor și, ca un al doilea capăt de cerere, să solicite să nulitatea absolută a testamentului.

Testamentul nul pentru vicii de formă poate da naștere unei obligații morale în sarcina moștenitorilor defunctului.

Sancțiunea nulității testamentare nu afectează dispozițiile testamentare care, conform legii, pot îmbrăca altă formă – de exemplu, recunoașterea filiației.

2.2. Regimul juridic al principalelor dispoziții testamentare

Codul Civil românesc reglementează următoarele forme testamentare: testamente ordinare, respectiv testamentul olograf autentic; testamente privilegiate: testamentul făcut în timp de epidemii, catastrofe, războaie sau alte împrejurări excepționale, testamentul făcut la bordul unor nave sau aeronave, testamentul militarilor; testamentul făcut de o persoană internată într-o instituție sanitară; alte forme testamentare

Codul Civil în vigoare a renunțat la cea mai puțin folosită formă testamentară ordinară reglementată în Codul Civil de la 1864 - testamentul mistic, întrucât, cu timpul, această formă testamentară a devenit desuetă.

În privința testamentelor privilegiate, codul actual păstrează toate formele existente și în legislația anterioară și mai adaugă una, respectiv testamentul făcut de o persoană internată într-o instituție sanitară.

Codul civil consacră libertatea de a dispune prin testament de bunuri, însă cu următoarele limite: respectarea rezervei succesoriale; revocabilitatea legatului; lipsa efectelor juridice în cazul substituțiilor fideicomisare; transmiterea bunurilor este posibilă doar odată cu moartea testatorului și deschiderea moștenirii. Astfel, succesorii pot dispune liber de drepturile dobândite prin moștenire. Totodată, sunt lovite de nulitate actele asupra succesiunilor nedeschise.

Conform articolelor 1087 și 1088, moștenitorii rezervatari sunt descendenții și ascendenții privilegiați ai defunctului, împreună cu soțul supraviețuitor, indiferent de dispozițiile testamentare; iar cotele lor, de care nu se poate dispune prin testament, se referă la jumătate din cota succesorală care, în absența liberalităților sau dezmoștenirilor, li s-ar fi cuvenit ca moștenitori legali, respectiv jumătate din:

- 25% din masa succesorală în cazul soțului supraviețuitor, dacă sunt copiii care sunt și ai acestuia, și ai soțului supraviețuitor;
- 50% din masa succesorală în cazul soțului supraviețuitor, dacă acesta vine în concurs cu descendenții defunctului;
- o treime din masa succesorală în cazul soțului supraviețuitor, dacă acesta vine în concurs atât cu ascendenți privilegiați, cât și cu colaterali privilegiați ai defunctului;

- 50% din masa succesorală în cazul soțului supraviețuitor, dacă acesta vine în concurs numai cu ascendenți privilegiați, ori cu colaterali privilegiați ai defunctului;
- 75% din masa succesorală în cazul soțului supraviețuitor, dacă vine în concurs fie cu ascendenți ordinari, fie cu colaterali ordinari ai defunctului .
- 75% din masa succesorală în cazul copiilor, în părți egale. Încălcarea cotelor succesoriale prin dispoziții testamentare sau liberalități este supusă reducăiunilor

Așa cum arată Hotărârea nr. 4267/2020 din 25/09/2020, reducăiunea poate fi operată numai dacă moștenitorii îndreptățiți o solicită în mod expres instanței, și, implicit, cererea de revocare a testamentului, împreună cu constatarea calității de moștenitori rezervatari. Altfel, dacă nu se solicită în mod expres reducăiunea, moștenitorii rezervatari riscă să nu intre în posesia cotelor succesoriale aferente¹⁴.

În ceea ce privește revocabilitatea legatului, este important să precizăm că deși în general distrugerea voluntară a testamentului de către testator este înțeleasă ca anularea actului testamentar, dacă vorbim despre un testament autentic, înscris la un notar, acțiunea distrugerii unui exemplar nu atrage după sine revocarea testamentului - așa cum arată decizia nr. 1057 din 18 mai 1987¹⁵. Totodată, un testament este lovit de nulitate dacă nu are scopul de a genera anumite efecte juridice.

Referindu-ne la lipsa efectelor juridice din cauza substituției fideicomisare, aceasta se referă la atribuirea bunului care îi face obiectul, și nu la vocația succesorală atribuită prin testament, așa cum arată Sentința nr. 4196 din 2 aprilie 2001¹⁶. Astfel, nulitatea substituției fideicomisare nu afectează validitatea unui alt legat cuprins în testament, nici o eventuală dezmoștenire.

În același timp, așa cum reiese din art. (1) al O.U.G. nr. 99/ 2006, depozitantul unor fonduri financiare, respectiv ale unor titluri într-o instituție de credit poate dispune de ele printr-o dispoziție testamentară inclusă în acordul semnat cu instituția de credit. Astfel, numai aceste sume sau valori mobiliare plasate de testator la instituția de credit respectivă pot face obiectul

¹⁴ Hotărâre nr. 4267/2020 din 25/09/2020 - Civil - partaj judiciar, Judecătoria Galați - Secție Civilă (CC3), <https://lege5.ro/App/Hotarare/giztgmbqgaydambqgiztamjrge3a/?pid=1155410919&expression=mostenitori%20rezervatari%20#p-1155410919>

¹⁵ <https://www.ilegis.ro/spete/spete/act/id/1477>

¹⁶ <https://www.ilegis.ro/spete/spete/act/id/17072>

unei dispoziții testamentare. Aceasta se traduce și prin faptul că testatorul nu va putea dispune de alte sume de bani, titluri de la alte instituții de credit decât dacă a realizat dispoziții testamentare separate pentru fiecare instituție de credit¹⁷.

Capitolul III. Aspecte privind succesiunea în dreptul italian

Conform art. 587 din Codul Civil Italian, testamentul este un act revocabil prin care o persoană dispune, pentru atunci când nu va mai fi în viață, de toate bunurile sale sau de o parte din acestea¹⁸.

Sunt valabile și testamentele care conțin dispoziții fără caracter patrimonial. Dispozițiile testamentare pot fi cu titlu universal, dacă conțin o universalitate sau o cotă din bunurile testatorului și conferă calitatea de erede și cu titlu particular, când conțin bunuri bine determinate și conferă calitatea de legatar¹⁹.

Dispozițiile ce conțin bunuri determinate sau un complex de bunuri nu exclud posibilitatea ca testamentul să fie cu titlu universal, atît timp cît testatorul a intenționat atribuirea bunurilor respective ca o cotă din întreg patrimoniul²⁰.

Se poate observa că deși libertatea de a testa este limitată într-o anumită măsură, se oferă cote semnificative din masa succesorală pentru moștenitorii desemnați prin testament. Un alt aspect interesant care reiese din dreptul italian al succesiunii testamentare este acela ca frații și surorile defunctului nu sunt moștenitori rezervatari nici dacă sunt singurele rude în viață. Ca atare, doar dacă testatorul specifică în mod explicit ca frații sau surorile sale să primească o parte din masa succesorală, aceștia vor moșteni conform cotelor specificate legal

¹⁷ Ioana Nicolae, “Considerații referitoare la alte forme testamentare. Testamentul sumelor și valorilor depozitate. Testamentul făcut în străinătate de cetățenii români”, *Revista Universul Juridic*, nr. 12, 2020, pp. 14-21.

¹⁸ yGuido yCapozzi, y*Succezioni ye ydonazioni y*– yQuarta yeditione, yGiuffre yEditore, y2015, yp. y663.

¹⁹ Conținutul acestui subcapitol a fost publicat în engleză în Andreea Buțureanu, “Testamentary Inheritance in Comparative Law. A comparative View of Testamentary Practices and Legal Frameworks in Italy and Latin America”, *Journal of Legal Studies*, 28, 2021, pp. 124 – 141.

²⁰ Ibidem, p. 125

Se regănesc aceleași tipologii comune de testamente speciale: pe timp de boală contagioasă, calamitate publică sau caz fortuit; la bordul navelor și aeronavelor; cel militarilor și celor asimilați acestora

Un testament este invalid în următoarele cazuri: în cazul unui testament secret-dacă nu a fost scris de mâna testatorului sau dacă semnătura acestuia lipsește; în cazul unui testament întocmit de un notar - dacă lipsește versiunea scrisă a declarațiilor testatorului de către notar sau dacă testamentul nu a fost semnat de notar sau de către testator.

Testamentul poate fi declarat nul de către orice parte interesată pe baza oricărei alte erori formale. În prezent, pot moșteni și fiii nelegitimi ai lui *de cuius*²¹..

Capitolul IV. Moștenirea testamentară în dreptul anglo-saxon și american

4.1. Reglementări cu privire la succesiune în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord

Întrucât Regatul Unit al Marii Britanii este supus devoluției politice, numeroase aspecte juridice, incluzând cele privind succesiunea, diferă în Anglia, Wales, Irlanda de Nord și Scoția. Din acest motiv ele vor fi discutate separat, deși sunt ghidate de o sumă de corpuri legislative și rațiuni de gândire comune.

Actul testamentar are la bază dorința de a elimina întâietatea dreptului primului-născut, care a fost menținută până în secolul XIV și de a oferi indivizilor o anumită libertate în transmiterea moștenirii după deces. Realizarea testamentelor este o practică stimulată de către bisericile locale și capătă amploare odată cu Statute of Wills în 1540²².

Începând cu anul 1963, Wills Act a introdus în legislația britanică prevederile celei de a 9-a Convenții de la Haga privind conflictele de legi în materie de formă a dispozițiilor testamentare. Astfel, din acest moment un testament este considerat ca fiind unul realizat în mod adecvat dacă respectă legile statului unde a fost întocmit, ori unde a locuit testatorul sau dacă este în acord cu legile statului al cărui cetățean este testatorul. În oricare dintre cazuri, acest lucru

²¹ Andreea Buțureanu, *op. cit.*, p. 127

²² Linda Tollerton, *Wills and Will-Making in Anglo-Saxon England*, York Medieval Press, Suffolk, 2011, p. 285.

înseamnă că legile Marii Britanii nu sunt aplicabile tuturor testamentelor care aparțin indivizilor care se pot găsi la momentul decesului în Marea Britanie.

Întocmirea testamentelor în spațiul britanic este ghidată după principiul libertății testamentare, având drept consecință nerecunoașterea dreptului la rezerva sucesorală în favoarea nici unei persoane.

În Anglia și Wales, testamentul poate fi revocat în următoarele situații: dacă există un alt testament sau codicil ulterior; dacă există un alt document care atestă faptul că se intenționează revocarea testamentului; sau actul testamentar este distrus de către testator sau de către altcineva în prezența acestuia cu scopul revocării²³

Definiția testamentului în Marea Britanie poate fi considerată destul de controversată, în forma în care a fost delimitată de către Comisia de Investigare a Legii Proprietăților în al 4-lea raport: „orice bucată de hârtie, memorandum în cerneală sau creion, menționând o dispoziție intentată asupra proprietății, chiar dacă este scrisă de către o altă persoană, chiar dacă nu a fost recităta sau pur și simplu văzută de testator, dar care face dovada că respectă instrucțiunile testatorului din timpul vieții”²⁴.

Conform Articolului 9 din Wills Act, în Anglia și Wales se acceptă ca testamente valide și instrucțiunile considerate ca venind din partea testatorului prin intermediul trusturilor, care pot fi secrete sau semi-secrete. Trusturile secrete sunt echivalentul testamentelor nuncupative existente în dreptul roman și în unele reglementări românești vechi, însă abrogate ulterior.

Natura deosebit de problematică a trusturilor secrete constă în faptul că reprezintă înțelegeri verbale neformalizate în testament, dar care au o valoare egală cu acesta și care pot fi complementare sau care pot aduce corecturi acestuia²⁵

Totuși, pentru a fi considerate valide, înțelegerile bazate pe trust trebuie să fie dovedite pe baza următoarelor condiții: persoana care se vrea a fi mandatar trebuie să arate în mod clar că testatorul a intenționat să formeze un trust, că această intenție a fost comunicată mandatarului și că acesta a acceptat dorința testatorului în acest sens.

²³ „Form PA13: Lost Will questionnaire”. <https://www.gov.uk/government/publications/form-pa13-lost-will-questionnaire>.

²⁴ David Wilde, „*Secret and semi-secret trusts: justifying distinctions between the two*”, *Conveyancer and Property Lawyer*, a1995, pp. 366–378.

²⁵ Stephen James Alan Swann, *From Law to Faith: Letting Go of Secret Trusts*. Teză susținută la Universitatea Leicester, Leicester, 1999, p. 93.

Spre deosebire de trusturile semi-secrete, cele secrete nu fac obiectul nici unei mențiuni într-un testament, și devin efective odată cu decesul testatorului

Deși trusturile nu sunt în acord cu Statute of Frauds (1677)²⁶- lege care încă ghidează succesiunea în spațiul anglo-saxon și ale cărei prevederi specifică necesitatea dispozițiilor scrise pentru validarea succesiunii- acestea au primit adesea recunoaștere în cadrul tribunalelor.

Legislația Irlandei de Nord privind succesiunea este în mare parte comună cu cea a Angliei și Wales, însă legile care ghidează moștenirea testamentară aici sunt Inheritance Order (Provision for Family and Dependants) (1979) și Wills and Administration Order (The Wills and Administration Proceedings) (1994) .

Ca și în Anglia și Wales, succesiunea în urma decesului se realizează prin intermediul executorilor și administratorilor²⁷. Testatorilor li se recomandă să-și numească executori pentru ca rudele sau persoanele apropiate să nu fie nevoite să plătească o taxă de administrare. Se recomandă ca persoanele vârstnice să numească cel puțin 2 executori . Nu există posibilitatea ca unor persoane să li se conteste dreptul de probațiune, însă testamentul însuși poate fi sursa contestării în baza următoarelor motive: testamentul nu a fost pus în aplicare în mod corespunzător; sau actul testamentar a fost realizat sub influența unor persoane pentru ca acestea să beneficieze de el ulterior.

În baza Inheritance Order (1979), pot emite pretenții financiare din masa succesorală soții și foștii soți nrecăsătoriți, partenerii civili care au locuit cu persoana decedată cel puțin 2 ani - deși aceștia din urmă au șanse mai mici decât soții la moștenire- copiii și persoanele întreținute financiar de persoana decedată²⁸.

Cetățenii irlandezi pot opta pentru crearea unui trust discreționar prin care mandatează unei persoane puterea deplină asupra bunurilor și capitalului, spre a fi încredințate beneficiarilor.

²⁶ Statute of Frauds (1677), secțiunea IV, paragraful XI, <https://www.legislation.gov.uk/aep/Cha2/29/3/contents>.

²⁷ David Bunn, *Wills and Probate*, Abe books, 2012, p. 33.

²⁸ Inheritance Order (1979), articolul 4, paragraful 4. <https://www.legislation.gov.uk/nisi/1979/924>

Acest lucru poate însemna că anumite persoane pot primi mai mult din moștenire decât altele, însă acest lucru este la latitudinea mandatarului²⁹.

Trusturile discreționare sunt considerate ca fiind utile în cazul în care beneficiarii sunt minori, suferă de anumite dizabilități sau sunt persoane în vârstă. Ele diferă de cele secrete tocmai prin faptul că mandatarul are libertate deplină atât în ceea ce privește beneficiarii masei succesoriale, cât și a cuantumului din aceasta, sunt scrise și se regăsesc atât în legislația din Anglia, cât și în Noua Zeelandă și Australia. În mod normal, nu se plătesc taxe pe moștenire pentru proprietățile sau bunurile lăsate prin intermediul instituțiilor de trust.

În Scoția, uniunile de același sex sunt recunoscute de lege din 1981 și le sunt aplicabile aceleași prevederi în cazul decesului unuia dintre parteneri. Civil Partnership Act (2004) și Family Law Act (2006) aduc întăriri în ceea ce privește definirea familiei ca o uniune civilă dintre două persoane care pot fi de același sex, separarea partenerilor făcându-se printr-un decret de dizoluție. Așadar, acest decret este echivalent cu divorțul și atrage după sine aceleași efecte în ceea ce privește moștenirea, respectiv eliminarea fostului soț sau partener din testament.

Dacă testatorul dorește ca soția/ partenera/ partenerul să fie executor al masei succesoriale indiferent de circumstanțele care pot apărea ulterior, el trebuie să menționeze acest lucru în mod explicit în actul testamentar.

În Scoția sunt acceptate testamentele noncupative, însă doar cele lăsate de soldați și aviatori, a căror viață cu grad ridicat de risc nu a permis formalizarea succesiunii în mod oficial. Scrisorile trimise familiei, notițele personale din carnetele militarilor, precum și instrucțiunile verbale transmise celor apropiați cu privire la destinația bunurilor și proprietăților sunt considerate testamente valide.

Portalul Guvernului Scoției permite căutarea testamentelor lăsate de personalul armatei și aviației începând din 1513 până în prezent după datele personale ale persoanelor decedate (nume, prenume, grad, regiment, locul decesului și data decesului, acolo unde este cunoscută). Așadar, după ce notele testamentare sunt găsite, ele sunt transcrise, înregistrate și publicate pe portalul Guvernului. Ca și în restul spațiului anglo-saxon, rudele defunctului trebuie să aplice pentru dreptul de probațiune, însă pentru bunuri sau sume de bani într-o valoare mai mică de 300 de

²⁹ Deloitte, „Succession Planning. Use of Discretionary Trusts for children and those with disabilities”, 2018. <https://www2.deloitte.com/ie/en/pages/deloitte-private/articles/succession-planning.html#>

lire, acest lucru nu mai este necesar. Family Law Act menționează existența uniunilor gay în forma coabitării persoanelor de același sex în articolul 34, paragraful 1.

4.2. Reglementări cu privire la succesiune în Statele Unite ale Americii

Practica întocmirii testamentelor în S.U.A. este, în mare parte, tributară dreptului anglo-saxon. Și aici regăsim instituirea de administratori sau executori pentru gestionarea moștenirii, plata creditelor și împărțirea masei sucesorale. Cu toate acestea, statutul acestor persoane nu decurge din faptul că ar putea fi moștenitori, întrucât de cele mai multe ori, ele pot să nu fie în nici un fel beneficiarii masei succesorale³⁰. Administratorii sunt numiți de către tribunal, la propunerea membrilor familiei³¹.

Există o contradicție în literatură cu privire la acceptarea testamentelor orale: Ronald J. Scalise Jr. afirmă că acestea nu sunt acceptate în America³², deși practica judiciară din 18 state (inclusiv New York și Washington) arată că testamentele orale încă sunt considerate valide, însă în anumite limite și condiții. Afirmarea lui Ronald J. Scalise Jr. poate fi adevărată doar în sensul în care acest tip de testamente nu poate fi aplicabil tuturor publicurilor și nu în orice stat. În egală măsură, testamentele olografe –cele redactate de testator, cu sau fără martori- nu sunt recunoscute pe întregul teritoriu al S.U.A., dar prezența lor se regăsește în cazul mai multor state (în 28 din 50 existente³³), deși pe teritoriul Marii Britanii ele nu mai figurează ca valide.

În majoritatea împrejurărilor, legea americană interzice excluderea totală a unui soț din testament. Ca regulă generală, în statele cu proprietăți comunitare, fiecare soț va deține în mod automat jumătate din tot ceea ce a câștigat cuplul în timpul căsătoriei lor. Aceasta înseamnă că jumătate va merge automat la soț, iar partea rămasă a patrimoniului poate fi distribuită în conformitate cu dorințele testatorului³⁴.

³⁰ Ronald J. Scalise Jr., „Testamentary Formalities in the United States of America”. În Kenneth G. C. Reid, Marius J. De Wall, Reinhard Zimmermann (eds.), *Comparative Succession Law, Testamentary Formalities* (vol. I), Oxford University Press, New York, 2011, pp. 358-380.

³¹ Ibidem, p. 360

³² Ibidem, p. 361

³³ După Theodore E. Hughes, David Klein, *The Executor's Handbook* (ediția a 3-a), *A Step-by-Step Guide to Settling an Estate for Executors, Administrators, and Beneficiaries*, Facts On File, New York, 2007, p. 86.

³⁴ Yvonne Pitts, *Family, Law, and Inheritance in America: A Social and Legal History of Nineteenth-Century Kentucky*, Cambridge University Press, New York, 2013, p. 72.

Louisiana este oficial singurul stat federal care utilizează conceptul de moștenitor forțat, referindu-se la descendenții lui *de cuius*. În restul statelor federale, copiii pot fi dezmoșteniți fie prin omisiune, fie accidentală, fie explicită sau prin transmiterea de sume derizorii (precum 1 dolar în New Hampshire)³⁵.

Pentru a preveni situația în care un soț poate fi dezmoștenit, la nivelul SUA, legiuitorii din Alaska, Alabama, Arkansas, Colorado, Connecticut, Delaware, District of Columbia, Florida, Hawaii, Idaho, Illinois, Indiana, Iowa, Kansas, Kentucky, Maine, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Mississippi, Missouri, Montana, Nebraska, New Hampshire, New Jersey, New York, North Carolina, North Dakota, Ohio, Oklahoma, Oregon, Pennsylvania, Rhode Island, South Carolina, South Dakota, Tennessee, Utah, Vermont, Virginia și Wyoming utilizează cota electivă, care reprezintă o rezervă succesorală. În mod tradițional, această fracțiune reprezintă o treime din avere, indiferent de durata căsătoriei. În același timp, această cotă se intitulă "electivă" întrucât dacă soțul supraviețuitor primește mai puțin decât este îndreptățit prin lege, el poate respinge ce i s-a alocat prin testament și își poate alege această cotă mai ridicată³⁶.

În Arizona, California, Georgia, Louisiana, Nevada, New Mexico, Texas, Washington, West Virginia și Wisconsin, soții supraviețuitori nu beneficiază de cote electivă³⁷.

4.3. Reglementări cu privire la succesiune în America Latină

Legislația latino-americană în materia moștenirilor este tributară celei spaniole, care limitează destul de mult drepturile soțului supraviețuitor inclusiv în cazul testamentului, și consfințește regula cosangvinității, care ghidează întreaga logică a succesiunilor.

Putem spune că prevederile legale cu privire la moștenirea testamentară au fost concepute special pentru a fi oglinda celor *ab intestat*, astfel că libertatea testamentară este foarte limitată aici.

³⁵ Alex S. Tanouye, Elisa Shevlin Rizzo, "2nd EDITION: SURVIVING SPOUSE'S RIGHTS TO SHARE IN DECEASED SPOUSE'S ESTATE", *Actec.org*, 2017, https://www.actec.org/assets/1/6/Surviving_Spouse%e2%80%99s_Rights_to_Share_in_Deceased_Spouse%e2%80%99s_Estate.pdf?hssc=1

³⁶ Idem

³⁷ Idem

Ca regulă generală, soțul supraviețuitor se regăsește în a 4-a clasă de moștenitori și nu poate primi o parte semnificativă din avere în nici o țară din America Latină. În mod tradițional, acestuia îi este garantat uzufructul locuinței comune, și dreptul la moștenire deplină doar dacă fie are bunuri în proprietate comună –un drept absolut firesc pentru că acesta a investit financiar în ele- sau dacă nu mai sunt alți moștenitori pe linia sangvină directă³⁸.

5. Concluzii

Se poate observa faptul că în cadrul religiilor dominante, precum și la nivelul legislațiilor statelor moderne, principiile care guvernează succesiunea reflectă atât viziunea societății despre femei, cât și asupra divinității și alocarea responsabilităților financiare în cadrul unei familii. Islamul, de pildă, justifică alocarea minoritară a cotelor succesoriale femeilor prin argumentul că acestea nu au responsabilitatea de a întreține o familie.

În societatea secularizată de astăzi și în condițiile migrației globale, este legitim să ne întrebăm în ce măsură mai pot fi funcționale aceste principii și dacă ele sunt mai importante decât indivizii aflați în familii monoparentale, de exemplu, sau diverse alte contexte cu provocări financiare. În fond, practica succesiunilor are ca rol tocmai sprijinirea unei familii rămase fără un membru și, deci, într-un presupus impas financiar.

Cu excepția dreptului anglo-saxon și american într-o oarecare măsură, s-a putut remarca faptul că majoritatea legislațiilor problematizate aici, respectiv a celei din România, Italia și America Latină, tind să încalce libertatea testamentară din perspectiva aceluiași criterii: rolul perceput al femeilor în societate și alocarea responsabilităților financiare în cadrul unei familii, pe lângă varii prejudecăți culturale cu privire la libertatea democratică. Din start, legiuitorii din aceste state pun la îndoială buna credință și judecată a testatorilor în alocarea moștenirilor și se asigură că persoanele despre care se presupune că au jucat un rol important în viața acestuia nu sunt excluse de la moștenire.

În România și Italia, rezerva succesorală și posibilitatea de a revoca legatul fac dificilă transmiterea moștenirii exact în termenii doleanțelor lui de cujus. În orice caz, elementele care consacră validitatea unui testament sunt din start limitative în majoritatea legislațiilor la nivel

³⁸ Carmen Diana Deere, Magdalena León, *Empowering Women: Land And Property Rights In Latin America*, University of Pittsburgh Press, 2001, p. 77.

global, cu pretextul evitării falsurilor, deși posibilitățile de a ataca un testament rămân foarte variate.

Regatul Unit al Marii Britanii consacră libertatea testamentară deplină și a creat, ca și în Statele Unite, instituția trusturilor, pentru ca dorințele de moarte să nu poată fi atacate ca în cazul testamentelor.

În Statele Unite ale Americii, unele state federale aplică principiul rezervei succesoriale sau al “moștenitorilor foțați”, în timp ce în altele omisiunea accidentală din testament poate determina excluderea completă a unui membru al familiei de la masa succesorală. Considerăm a fi de interes pentru literatura juridică faptul că descendenții postumi pot moșteni în ciuda faptului că nu sunt menționați în testamente, deși acest fapt contribuie cumva la trivializarea ideii de libertate succesorală.

În final, se remarcă faptul că redefinirea conceptului de familie și de parteneriat în termeni strict laici își face efectul simțitor și asupra realităților juridice ale succesiunii. Deși acest aspect poate fi salutar în direcția suportului descendenților aflați în familii non-tradiționale, probabilitatea apariției mai multor procese pe rol în acest sens crește deopotrivă, îngreunând astfel alocarea moștenirilor și întreaga lor birocrație, deja complexă.

6. Bibliografie

- Acsan, Ion, Postolache, I. Larion, *Poezia Egiptului faraonic*, Editura Univers, București, 1974.
- Alexandresco, Dimitrie, *Drept civil român. Vol. IV*, Atelierele grafice SOCEC & CO societate anonimă, București, 1916.
- Amministrazioni di Condominio - Amministrazioni Immobiliari, 2011, http://www.studiopelosiniciampoli.it/faq/SUCCESSIONE_DOCUMENTAZIONE.pdf.
- Baker, Amy, „USA Inheritance laws”, USA Property Guides, 2017. https://www.propertyguides.com/usa/get-the-guide/?source=UBG_Guide_HeaderButton
- Balestra, Lorenzo, di Mauro, Marzio, *Successioni e donazioni*, Cedam, 2014.
- Bărbieru, Carmen Nicoleta, Macovei, Codrin, *Repere ale activității biroului notarial*, Editura Universul Juridic, București, 2011.

- Barua, Ankur, *Debating 'Conversion' in Hinduism and Christianity*, Routledge, New York, 2015.
- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995.
- Birnbaum, Philip, *Torah and the Haftarat*, Hebrew Publishing Company, New York, 1983.
- Blumenthal, Susanna L., *Law and the Modern Mind. Consciousness and Responsibility in American Legal Culture*, Harvard University Press, Harvard, 2016.
- Bob, Mircea Dan, *Familia și moștenire în România*, Editura Universul Juridic, București, 2016.
- Bowley, Gordon, *Probate. The guide to obtaining grant of probate and administering an estate*, How To Books, Oxford, 2010.
- Bratt, Carolyn S., “Family Protection Under Kentucky's Inheritance Laws: Is the Family Really Protected?” *Kentucky Law Journal*, 388(76), 1988.
- Buțureanu, Andreea, “Testamentary Inheritance in Comparative Law. A comparative View of Testamentary Practices and Legal Frameworks in Italy and Latin America”, *Journal of Legal Studies*, 28, 2021.
- Capozzi, Guido, *Succesioni e donazioni* – Quarta edizione, Giuffrè Editore, 2015.
- Cazan, Maria Petronela, “Despre utilitatea instituirii unui legat cu vocație universală”, *Buletinul Notarilor Publici*, 2021, <https://buletinulnotarilor.ro/despre-utilitatea-instituirii-unui-legat-cu-vocatie-universala/>.
- Chester, Ronald, „Posthumously Conceived Heirs Under a Revised Uniform: Where the Law Stands and What to Do About it Now”, *Probate & Property*, 2005.
- Chopra, Swati, Chandra, Lokesh, *Buddhism: On the Path to Nirvana*, Mercury Books, Londra, 2005.
- Ciucă, Liviu – Bogdan, “Unele considerații privind instituția testamentului”, *Universul Juridic*, nr. 10, octombrie 2015.

- Ciucă, Liviu-Bogdan, “Procedura dezbaterei moștenirii cu elemente de extraneitate. Considerații referitoare la competența și legea aplicabilă”, *Revista Universul Juridic*, nr. 10, 2015.
- Ciucă, Liviu-Bogdan, “Reguli de drept privat. Moștenirea între Vechiul Testament și noul Cod Civil”, *Universul Juridic*, nr. 6, 2015.
- Ciucă, Valerius M., *Drept roman – Lecțiuni*, vol. II, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014.
- Cleopa, Ilie, *Ne vorbește părintele Cleopa* (vol. 5), Editura Mănăstirii Sihăstria, Târgu-Neamț, 2002.
- Cleopa, Ilie, *Predici la Duminicile de peste an*, Editura Mănăstirii Sihăstria, Târgu-Neamț, 1998.
- Comisia Europeană, „The Commission proposes to simplify the settlement of international successions and to make the rules governing them more predictable”, *Ec.europa.eu*, Comunicat de presă emis la data de 14.10.2009, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_09_1508.
- Coranul, ediție în limba engleză, traducere de Talal Itani, Clear Quran, f.a.
- *Culegere de practică notarială – spețe comentate*. Vol. III, Ed. Notarom, București, 2016.
- Dariescu, Cosmin, *Istoria statului și dreptului românesc din antichitate până la Marea Unire*, Ed. C.H.Beck, București, 2008.
- Deere, Carmen Diana, León, Magdalena, *Empowering Women: Land And Property Rights In Latin America*, University of Pittsburgh Press, 2001.
- Del Giudice, Claudio, “New legislation on Italian wills and international succession – why you should revise your Italian will”, *Italy-UK Law*, 2018, <http://www.italy-uk-law.com/new-legislation-on-italian-wills-and-international-succession-why-you-should-revise-your-italian-will/>.

- Deloitte, „Succession Planning. Use of Discretionary Trusts for children and those with disabilities”, 2018. <https://www2.deloitte.com/ie/en/pages/deloitte-private/articles/succession-planning.html#>
- Doniger, Wendy, Miles, Jack, *Norton Anthology of World Religions: Hinduism*, W. W. Norton & Company, New York, 2015.
- Filitti, Georgeta, *Testamente – Antologie*, Notarom, București, 2007.
- Florea, Sonia, „Evoluții legislative și jurisprudențiale privind limitele și excepțiile dreptului la marcă și ale dreptului de autor”, *Juridice.ro*, 2017, <https://www.juridice.ro/542303/evolutii-legislative-si-jurisprudentiale-privind-limitele-si-exceptiile-dreptului-la-marca-si-ale-dreptului-de-autor.html>
- Florescu, Dumitru C., *Dreptul succesoral*, Editura Universul Juridic, București, 2014.
- Frazier, Jessica, *Hindu Worldviews: Theories of Self, Ritual and Reality*, Bloomsbury, Londra, 2017.
- Frédérique Perrotin, „Succesiunile în Europa. Noi instrumente privind soluționările succesiunilor în Europa”. *Activitatea Uniunii. Supliment al buletinului notarilor publici*, nr. 1-2, 2013.
- Gaffney, Patrick, Harvey, Andrew (eds.), *The Tibetan Book of Living and Dying. SOGYAL RINPOCHE. Revised and Updated*, Perfect Bound, New York, 2002.
- Garber, Julie, “States without an Estate Tax or an Inheritance Tax”, *The Balance*, 2019, <https://www.thebalance.com/states-without-estate-tax-3505467>.
- Gary, Susan N., „Posthumously Conceived Heirs: Where the Law Stands and What to Do About it Now”, *Probate & Property*, 2005, pp. 32-38, https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=2ahUKEwiAxMWMkdPdAhWqAcAKHYR5AmgQFjAAegQIARAC&url=https%3A%2F%2Fwww.americanbar.org%2Fcontent%2Fdam%2Faba%2Fpublishing%2Fprobate_property_magazine%2Frppt_mo_premium_rp_publications_magazine_2005_ma_Gary.authcheckdam.pdf&usg=AOvVaw2e5pQvUT7fqvTLK6tF57PF

- Genoiu, Ilioaara, *Dreptul la moștenire în Codul Civil, ed. 2, revăzută și adăugită*, Editura C.H. Beck, București, 2013.
- Giambrone Law, “Italian Inheritance Tax Costs Explained”, *Giambrone Law*, 2018, <https://www.giambronelaw.com/site/international/italian-solicitors/probate-trust-management/italian-inheritance-tax-amount/>.
- Gillman, Neil, *The Death of Death: Resurrection and Immortality in Jewish Thought*, Jewish Light Publishing, Vermont, 2000.
- Glenn, H. Patrick, *Legal Traditions of the World: Sustainable Diversity in Law* (ediția a 5-a), Oxford University Press, Oxford, 2014.
- Glistler, Jamie, Lee, James, *Hanbury & Martin: Modern Equity* (ediția a 20-a), Sweet & Maxwell, 2012.
- Griffò, Domenico, *Le successioni a causa di morte*, Altalex Editore, Milano, 2016.
- Grunfeld, Dayan S., *Jewish Law of Inheritance*, Targum Press, Michigan, 1987.
- Hanson, Timothy, Corbett, Barbara, „Forced Heirship – Trusts and other problems”, *JGLR*, 13(2), 2009.
- Hatcher, Brian A. (ed.), *Hinduism in the Modern World*, Routledge, New York, 2016.
- Hendrickson, Robert A., Silverman, Neal R., *Changing the Situs of a Trust*, Law Journal Press, New York, 2003.
- Hudson, Alastair, *Equity and Trusts (ediția a 6-a)*, Routledge-Cavendish, New York, 2010.
- Hughes, Theodore E., Klein, David, *The Executor's Handbook* (ediția a 3-a), *A Step-by-Step Guide to Settling an Estate for Executors, Administrators, and Beneficiaries*, Facts On File, New York, 2007.
- Iaccarino, Giancarlo, *Successioni e donazioni*, UTET Giuridica, Assago, 2017.
- Jakotă, Vasile Mihai, “Drept Roman”, vol. II, Editura Fundației „Chemarea”, Iași, 1993.
- Kane, Pandurang Vaman, *History of Dharmasāstra*, Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona, 1962.

- Kerridge, Roger, „Testamentary Formalities in England and Wales”. În Kenneth G. C. Reid, Marius J. De Wall, Reinhard Zimmermann (eds.), *Comparative Succession Law, Testamentary Formalities* (vol. I), Oxford University Press, New York, 2011.
- Klein, Isaac, *A Guide to Jewish Religious Practice*, Ktav Publishing House, New York, 1979.
- LaPianna, William P., *Inside Wills and Trusts: What Matters and Why*, Wolters Kluwer, New York, 2012.
- Leslie, Melanie B., “The Myth of Testamentary Freedom”, *Arizona Law Review*, 38, 1996.
- Lupoi, Maurizio, *Trusts: A Comparative Study*, Cambridge University Press, New York, 2000.
- Macovei, Codrin, *Moștenirea legală*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2006.
- Maitland, Frederic William, *Equity*, Cambridge University Press, Cambridge, 1949.
- Molcuț, Emil, Oancea, Dan, *Drept Roman*, Editura Universul, București, 1993.
- Morgan McManus Solicitors, *Making a Will. Northern Ireland*, 2011.
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwifxYzQg5fdAhVFDywKHX0yD4IQFjAAegQIChAC&url=https%3A%2F%2Fwww.morganmcmanus.com%2Fwp-content%2Fuploads%2F2015%2F09%2Fmaking_a_will_ni.pdf&usg=AOvVaw2anwKPQHnHLpPC4yr3Crv9
- Murray, Margaret Alice, *Enciclopedia Gale a fenomenelor neobișnuite și inexplicabile*, vol. I, pag. 13, disponibil pe http://web.all.ro/assets/books_files/2011/07/14/gale.pdf.
- National conference of Commissioners on Uniform State Laws, “Amendments to Uniform Probate”, 2008.
www.uniformlaws.org/shared/docs/probate%20code/upcamends_final_08.pdf.
- Negrilă, Daniela, *Testamentul în Noul Cod Civil – Studii teoretice și practice*, Editura Universul Juridic, București, 2013.

- Newbigin, Eleanor, *The Hindu Family and the Emergence of Modern India: Law, Citizenship and Community*, Cambridge University Press, New York, 2013.
- Nicolae, Ioana, *Devoluțiunea legală și testamentară a moștenirii*, Editura Hamangiu, 2016.
- Notaries of Europe, „Notaries of Europe active in implementing international succession regulation”, *Notaries-of-europe.eu*, 2015, http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=12470&change_language
- *Noul Testament cu psalmii*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2016.
- Olaru, Ioana, *Dreptul european al succesiunilor internaționale - Ghid practic*, București, Editura Notarom, 2014.
- Palmer, Vernon Valentine, *The Paths to Privity: The History of the Third Party Beneficiary Contracts at English Law*, The Lawbook Exchange, Clark, New Jersey, 2006.
- Panjvani, Cyrus, *Buddhism: A Philosophical Approach*, Broadview Press, New York, 2013.
- Papotti, Raul-Angelo, Morgigni, Gian Gualberto, “IBA INTERNATIONAL ESTATE PLANNING GUIDE - ITALIAN CHAPTER”, *International Bar Association Publications*, 2019,, <https://www.ibanet.org/Document/Default.aspx?DocumentUId=898BFDDD-7ADF-4D04-90FD-0C8A6273BAFC>.
- Paterson, Jeannie, Robertson, Andrew, Duke, Arlen, *Principles of Contract Law* (ediția a 5-a). Thomson Reuters, Sidney, 2016.
- Pătrașcu, Bogdan, Genoiu, Iliora a), „Despre particularitățile unor instituții ale dreptului succesoral și despre dificultățile integrării lor în ansamblul materiei moștenirii”, *Intrarea în vigoare a noilor coduri. O primă evaluare*. Comunicare prezentată la Sesiunea științifică a Institutului de Cercetări Juridice, 2016, București.

- Pătrașcu, Bogdan, Genoiu, Ilioara b), „Câteva reflecții în legătură cu funcțiile certificatului de moștenitor, inclusiv ale celui european”, *Studii și cercetări juridice*, Anul 5 (61), Nr. 2, 2016.
- Pettit, Philip H., *Equity and the Law of Trusts* (ediția a 12-a), Oxford University Press, Oxford, 2012.
- Pew Reseach Center, “Religious group. Budists”. În *The Future of World Religions: Population Growth Projections, 2010-2050*, Pew Templeton, 2015.
- Pitts, Yvonne, *Family, Law, and Inheritance in America: A Social and Legal History of Nineteenth-Century Kentucky*, Cambridge University Press, New York, 2013.
- Popa, Ioan, „Actul de notorietate versus certificatul de moștenitor”, *Buletinul Notarilor Publici*, Anul XXIII, nr. 5-6, 2020, <https://buletinulnotarilor.ro/actul-de-notorietate-versus-certificatul-de-mostenitor/>
- Popescu, Dan Andrei, *Ghid de drept internațional privat în materia succesiunilor*, București, Editura Notarom, 2015.
- Probate Code, *Real Property, Probate and Trust Law Journal*, 38, 2004.
- Ramjohn, Mohamed, *Unlocking Equity and Trusts* (ediția a 5-a), Routledge, New York, 2015.
- Raphael, Simcha Paull, *Jewish Views of the Afterlife*, Rowman & Littlefield Publishing, Maryland, 2009.
- Reid, Kenneth G. C., de Wall, Marius J., Zimmermann, Reinhard (eds.), *Intestate Succession, Comparative Succession Law*, vol. II, Oxford, University Press, Londra, 2015.
- Reid, Kenneth G. C., „Testamentary formalities in Scotland”. În Kenneth G. C. Reid, Marius J. De Wall, Reinhard Zimmermann (eds.), *Comparative Succession Law, Testamentary Formalities* (vol. I), Oxford University Press, New York, 2011.
- Ronald J. Scalise Jr., „New Developments in Succession Law: The U.S. Report”, *Electronic Journal of Comparative Law*, vol. 14.2, 2010.
- Scalise Jr., Ronald J., „Testamentary Formalities in the United States of America”. În Kenneth G. C. Reid, Marius J. De Wall, Reinhard Zimmermann (eds.), *Comparative*

Succession Law, Testamentary Formalities (vol. I), Oxford University Press, New York, 2011.

- Schacht, Joseph, "*Mīrāth*". *Encyclopaedia of Islam* (ediția a 2-a), Brill Academic Publishers, 1991.
- Scotlands People, „Soldiers' and airmen's wills”. <https://www.scotlandspire.gov.uk/record-guides/soldiers-and-airmens-wills>. Kenneth G. C. Reid, „Testamentary formalities in Scotland”.
- Sfântul Vasile cel Mare, *Omiliile la Hexaemeron. Omiliile la psalmi. Omiliile și cuvîntări*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986.
- Shenkman, Martin M., *The Complete Book of Trusts* (ediția a 3-a), Wiley & Sons, New York, 2002.
- Sitkoff, Robert H., Dukeminier, Jesse, *Wills, Trusts and Estates* (ediția a 10-a), Wolters Kluwer, New York, 2017.
- Smith, Jane Idleman, Haddad, Yvonne Yazbeck (eds.), *The Islamic understanding of death and resurrection*, Oxford University Press, New York, 1981.
- Stănculescu, Liviu, *Moștenirea – Doctrină și jurisprudență*, Editura Hamangiu, București, 2017.
- Stoica, Valeriu, „Noțiunea de bun incorporeal în dreptul civil român”, *Juridice.ro*, 2017, <https://www.juridice.ro/essentials/1646/notiunea-de-bun-incorporeal-in-dreptul-civil-roman>
- Strathern, Anderson, „Making sense of new succession laws in Scotland”, 2017, <https://andersonstrathern.co.uk/news-insight/making-sense-of-new-succession-laws-in-scotland/>.
- Studio Commerciale Pelosini Ciampoli, „SCHEDE RACCOLTA DOCUMENTI SUCCESSIONE”, Consulenza Amministrativa Fiscale Finanziaria e del Lavoro
- Swann, Stephen James Alan, *From Law to Faith: Letting Go of Secret Trusts*. Teză susținută la Universitatea Leicester, Leicester, 1999.

- Tagliaferri, Vera, Preite, Filippo, Carbone, Carlo, *Le successioni*, Giuffrè Editore, Milano, 2016.
- Thompson, Chris, “Inheritance Laws in California”, *Smartasset.com*, 2018, <https://smartasset.com/estate-planning/california-inheritance-laws>
- Tiley, John, Loutzenhiser, Glen, *Revenue Law Introduction to UK Tax Law; Income Tax; Capital Gains Tax; Inheritance Tax*, Hart Publishing, Oregon, 2012.
- Tollerton, Linda, *Wills and Will-Making in Anglo-Saxon England*, **York Medieval Press, Suffolk, 2011.**
- Tonalini, Paolo, *Eredità, testamento e donazioni*, Edizioni FAG, Milano, 2017.
- Trebici, Vladimir, Ghinoiu, Ion, *Demografie și Etnografie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
- Tuleașcă, Luminița, „Patrimoniul de afectatiune – instrument în derularea afacerilor”, *Juridice.ro*, 2014, <https://www.juridice.ro/353902/patrimoniul-de-afectatiune-instrument-in-derularea-afacerilor.html>
- Uliescu, Marilena, „Codul Civil, la cinci ani de la intrarea în vigoare. O primă evaluare critică”, *Studii și cercetări juridice*, Anul 5(61), nr. 4, 2016.
- Uniunea Națională a Notarilor Publici din România, „Aspecte cu privire la transmiterea drepturilor de marcă prin cesiune și succesiune”. *Practică notarială. Buletinul Notarilor Publici*, nr. 3, anul XVII, 2012.
- Vallariello, Valentina, *Disposizioni testamentarie a contenuto non patrimoniale e nuove tecnologie informatiche*, Teză de doctorat, Universitatea din Firenze, 2016.
- Vlad, Ioan – Luca, *Succesiuni internaționale*, Editura Universul Juridic, București, 2016.
- Wilde, David, „Secret and semi-secret trusts: justifying distinctions between the two”, *Conveyancer and Property Lawyer*, 1995.
- Wilson, Sarah, *Todd & Wilson’s Textbook on Trusts & Equity*, Oxford University Press, Oxford, 2013.

- Zăvoi, Aurelian Paul, „Certificatul de moștenitor și posibilitatea înscrierii ca succesori a persoanelor decedate la momentul eliberării acestuia”, *Revista de Științe Juridice*, 2010.

Legislație:

- *** § 15-11-602. Will may pass all property and after-acquired property.
- *** § 15-11-901. Honorary trusts; trusts for pets, Colorado, 2016
- *** § 18–703. International will; requirements.
- *** § 20–304. Petition for probate, Districtul Columbiei
- *** § 20–304. Petition for probate.
- *** 2006 Alabama Code - Section 43-8-91 — Pretermitted children.
- *** 2013 Maryland Code. ESTATES AND TRUSTS,.
- *** AS 13.12.803. Effect of Homicide On Intestate Succession, Wills, Trusts, Joint Assets, Life Insurance, and Beneficiary Designations
- *** AS 13.12.803. Effect of Homicide On Intestate Succession, Wills, Trusts, Joint Assets, Life Insurance, and Beneficiary Designations
- *** Connecticut Decedents’ Estates. Will of nonresident testator proved in this state. Application. Governing law. Tax. Determination of domicile. Costs for settlement of estate.
- *** Illinois Compiled Statutes, ESTATES (755 ILCS 5/) Probate Act of 1975.
- *** Indiana Code. Title 29. Probate.
- *** Maine Revised Statutes 2018, Article 2: INTESTACY, WILLS AND DONATIVE TRANSFERS. Part 3: SPOUSE AND CHILDREN UNPROVIDED FOR IN WILLS.
- *** Succession Act, 2016, UK.
- *** TITLE 15 UNIFORM PROBATE CODE. CHAPTER 2 INTESTATE. SUCCESSION — WILLS. PART 5. WILLS, .
- ***§ 15-11-602. Will may pass all property and after-acquired property, Colorado, 2016.
- ***§ 18–703. International will; requirements, Florida
- ***§15-11-901. Honorary trusts; trusts for pets, Florida
- ***2017 Hawaii Revised Statutes. TITLE 30A. UNIFORM PROBATE CODE. 560. Uniform Probate Code. 560:2-502 Execution; witnessed wills; holographic wills.

***2017 Oregon Revised Statutes, <https://www.oregonlaws.org/ors/112.455>.

***2017 South Carolina Code of Laws, Title 62 - South Carolina Probate Code. ARTICLE 2 -
 INTESTATE SUCCESSION AND WILLS. Section 62-2-502. Execution,
<https://law.justia.com/codes/south-carolina/2017/title-62/article-2/section-62-2-502/>.

***2018 South Carolina Code of Laws, Title 62 - South Carolina Probate Code, ARTICLE 2 -
 INTESTATE SUCCESSION AND WILLS, Section 62-2-201. Right of elective share.

***2019 Minnesota Statutes, <https://www.revisor.mn.gov/statutes/>

***2019 Montana Title 72. Estates, Trusts, and Fiduciary Relationships.

***2019 Nebraska Revised Statutes § 30-2333.

***Administration of Estates Act (Northern Ireland) 1955.

***Alabama Code, 2006, - Section 43-8-91 — Pretermitted children.

***Arkansas Code Title 28. Wills, Estates, and Fiduciary Relationships § 28-25-105.

***AS 13.12.803. Effect of Homicide On Intestate Succession, Wills, Trusts, Joint Assets, Life
 Insurance, and Beneficiary Designations.

***Codul civil Italian.

***Decedents' Estates, Section 45a-287 - (Formerly Sec. 45-170). Will of nonresident testator
 proved in this state. Application. Governing law. Tax. Determination of domicile. Costs for
 settlement of estate.

***DIVISION 6. WILLS AND INTESTATE SUCCESSION [6100 - 6806], Division 6 enacted
 by Stats. 1990, Ch. 79.), PART 1. WILLS [6100 - 6390]

***Family Law Act.

***House Bill 2478. Makes statutory changes to achieve gender neutral language with respect to
 individuals who are married, <https://gov.oregonlive.com/bill/2015/HB2478/>.

***Inheritance Order (1979).

***Iowa Probate Code 2019, Chapter 633, SUBCHAPTER VI, WILLS.

***Kansas Statutes 2013, Chapter 59: Probate Code, Article 6: Wills,

***Legea nr. 36/1995 republicată

***Legea nr. 76 din 20 mai 2016, Italia

***Probate Code: Intestate Succession and Wills, Florida.

***Regulamentul UE nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 04.07.2012,
 art. 23, alin. (2)

***Regulamentul UE nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 04.07.2012,
art. 27

***Statute of Frauds (1677), secțiunea IV, paragraful XI,
<https://www.legislation.gov.uk/aep/Cha2/29/3/contents>.

***Succession Act, 1964.

***TITLE 18. Fiduciaries. CHAPTER 18-14. Uniform Testamentary Additions to Trusts Act.
SECTION 18-14-2.

***TITLE 18. Fiduciaries. CHAPTER 18-14. Uniform Testamentary Additions to Trusts Act.
SECTION 18-14-2.

***TITLE 18. Fiduciaries. CHAPTER 18-14. Uniform Testamentary Additions to Trusts Act.
SECTION 18-14-2, Statutes.

Surse web:

- “Probate in Colorado”, *Denver Bar Association* [online], 2019,
<https://www.denbar.org/Public/Public-Legal-Information/Probate-in-Colorado>.
- Assad, Anna, “Maine Statutes on Inheritance of a Surviving Spouse”, *Legal Zoom*, 2018,
<https://info.legalzoom.com/maine-statutes-inheritance-surviving-spouse-20865.html>.
- Auld, Andy, “Advice Column – Where do I stand if my partner dies without leaving a valid will?”, *Carlisle & Eden citizens advice*, 2016, <http://www.cac-e.org.uk/advice-column-where-do-i-stand-if-my-partner-dies-without-leaving-a-valid-will/>.
- Bird, Beverly, “Law on the Last Will & Testament in Iowa”, *Legal Zoom*, 2018,
<https://info.legalzoom.com/law-last-testament-iowa-4263.html>.
- Bird, Beverly, “Mississippi Law for Writing a Will”, *Legal Zoom*, 2018,
<https://info.legalzoom.com/mississippi-law-writing-will-4616.html>.
- Bird, Beverly, “North Carolina Laws Regarding Wills”, *Legal Zoom*, 2018,
<https://info.legalzoom.com/north-carolina-laws-regarding-wills-4272.html>.
- Bird, Beverly, „How Long Does It Take for a New Jersey Inheritance Settlement?”, *Legal Zoom*, 2019, <https://info.legalzoom.com/long-new-jersey-inheritance-settlement-22499.html>.

- Bird, Beverly, „Pennsylvania Inheritance Laws for Spouses”, *Legal Zoom*, 2019, <https://info.legalzoom.com/pennsylvania-inheritance-laws-spouses-21502.html>.
- Bryan Law Firm, “Recent Montana Legislative changes to Estates and Businesses”, *Bryanlawplc.com*, 2019, <https://bryanlawpc.com/recent-montana-legislative-changes-to-estates-and-businesses/>.
- Cameron, Holly, “Inheritance Laws in Kentucky”, *Legal Zoom*, 2018, <https://info.legalzoom.com/inheritance-laws-kentucky-21501.html>.
- Caregiver Zone, „Wills: The Basics”, Nebraska Department of Health and Human Services, 2019, <http://nebraska.networkofcare.org/aging/library/article.aspx?id=240>.
- Coble, Christopher, „Can You Disinherit Your Spouse? ”, *Findlaw.com*, 2019, https://blogs.findlaw.com/law_and_life/2015/08/can-you-disinherit-your-spouse.html.
- Dahle, Gary C., “Inheritance in North Dakota”, *Dahlelawnorthdakota.com*, 2019, <https://www.dahlelawnorthdakota.com/north-dakota-probate/north-dakota-inheritance/>.
- Decizia Curții Supreme a Statelor Unite în urma cazului Obergefell et al. v. Hodges, 26 iunie 2015, https://www.supremecourt.gov/opinions/14pdf/14-556_3204.pdf.
- Divorce of Tulsa Law Office, “What are the Requirements for Same Sex Marriage in Oklahoma?”, *Tulsa Divorce Attorney*, 2019, <https://www.tulsadivorceattorney.pro/tulsa-divorce-information/what-are-the-requirements-for-same-sex-marriage-in-oklahoma/>
- Divorcenet.com, “Ohio Marriage FAQs”, *Divorcenet.com*, 2019, <https://www.divorcenet.com/states/ohio/ohfaq01>.
- FindLaw, “North Dakota Annulment and Prohibited Marriage Laws”, *Findlaw.com*, 2019, <https://statelaws.findlaw.com/north-dakota-law/north-dakota-annulment-and-prohibited-marriage-laws.html>.
- FindLaw, „South Carolina Annulment and Prohibited Marriage Laws”, *Findlaw.com*, 2019, <https://statelaws.findlaw.com/south-carolina-law/south-carolina-annulment-and-prohibited-marriage-laws.html>.
- Frances, Heather J. D., „Inheriting Property in a Will in Missouri”, *Legal Zoom*, 2019 <https://info.legalzoom.com/inheriting-property-missouri-24679.html>.

- Francis, Heather, “How Much of a Husband's Estate Is a Widow in Florida Entitled To?” *Legal Zoom*, 2017, <https://info.legalzoom.com/much-husbands-estate-widow-florida-entitled-to-23888.html>.
- Garber, Julie, “States Without an Estate Tax or an Inheritance Tax”, *The Balance*, 2019, <https://www.thebalance.com/states-without-estate-tax-3505467>.
- Global Property Guide, “Inheritance tax and inheritance law in Brazil”, *Globalpropertyguide.com*, 2019, <https://www.globalpropertyguide.com/Latin-America/Brazil/Inheritance>.
- Guthrie, Evan Kyle, “Disinheriting Your Children In South Carolina”, *Avvo.com*, 2011, <https://www.avvo.com/legal-guides/ugc/disinheriting-your-children-in-south-carolina>.
- Haas, Jules Martin, „New York Children Can Be Disinherited In A Last Will”, *New York Probate Lawyer Blog*, 2017, <https://www.newyorkprobatelawyerblog.com/new-york-children-can-disinherited-last-will/>.
- Haas, Jules Martin, „What Can You Do If You Are Disinherited in New York”, *New York Probate Lawyer Blog*, 2018, <https://www.newyorkprobatelawyerblog.com/can-disinherited-new-york/>.
- Heller, Karen, “Pennsylvania stands alone on yet another issue”, *Philly.com*, 2013, <https://www.inquirer.com/archives/>.
- Hendrickson, Robert A., Silverman, Neal R., *Changing the Situs of a Trust*, Law Journal Press, New York, 2003.
- <http://broccardi.it>
- <http://goea.louisiana.gov/>
- <http://legislature.maine.gov/>
- <http://webserver.rilin.state.ri.us/>
- <http://www.ilga.gov/>
- <http://www.leg.state.fl.us>
- <http://www.legislation.gov.uk/>

- <http://www.shestokas.com/>
- <http://www.touchngo.com/>
- <https://code.dccouncil.us/>
- <https://codes.findlaw.com/>
- <https://courtribunalfinder.service.gov.uk/>
- <https://estate.findlaw.com/>
- <https://law.justia.com/>
- <https://legeaz.net/>
- <https://leginfo.legislature.ca.gov/>
- <https://legislature.idaho.gov/>
- <https://publications.parliament.uk/>
- <https://smartasset.com/>
- <https://www.azleg.gov/>
- <https://www.brocardi.it/codice-civile/>
- <https://www.comune.re.it/>
- <https://www.gov.uk/>
- <https://www.hawksford.com/>
- <https://www.ilsole24ore.com/>
- <https://www.legalzoom.com>
- <https://www.legis.iowa.gov/>
- <https://www.legislation.gov.uk>
- Jeter, Thomas, “NC Elective Share | Spousal Elective Share”, *Nosal & Jeter, LLP*, 2019, <https://www.nosaljeterlaw.com/north-carolina-elective-share.html>.
- Kaminsky, Michelle, “Hawaii Last Will and Testament”, *Legal Zoom*, 2014.

- Kaminsky, Michelle, “South Dakota Last Will and Testament”, *Legal Zoom*, 2018, <https://www.legalzoom.com/articles/south-dakota-last-will-and-testament>.
- Kaminsky, Michelle, „Idaho Last Will and Testament”, *Legal Zoom*, 2014.
- Kaminsky, Michelle, „Indiana Last Will and Testament”, *Legal Zoom*, 2014, <https://www.legalzoom.com/articles/indiana-last-will-and-testament>.
- Kaminsky, Michelle, „Nevada Last Will and Testament”, *Legal Zoom*, 2015, <https://www.legalzoom.com/articles/nevada-last-will-and-testament>.
- Keene, Valerie, “Making a Will in North Carolina. How to make a will in North Carolina and what can happen if you don't”, *Nolo.com*, 2018, <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/north-carolina-make-will-32171.html>.
- Keene, Valerie, “Making a Will in South Carolina. How to make a will in South Carolina and what can happen if you don't”, *Nolo.com*, 2019, <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/south-carolina-make-will-31824.html>.
- Keene, Valerie, „Making a Will in Nebraska. How to make a will in Nebraska and what can happen if you don't”, *Nolo.com*, 2019, <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/nebraska-make-will-31649.html>.
- Keene, Valerie, „Making a Will in New Mexico”, *Nolo.com*, 2019, <https://www.nolo.com/legal-encyclopedia/new-mexico-make-will-31650.html>.
- Las Vegas Defense Group, „Nevada Same-Sex Marriages, Domestic Partnerships and Cohabitation Agreements”, *LVDG*, 2019, <https://www.shouselaw.com/nevada/family/domestic-partnerships>
- Law Offices of Nay and Friedenburt, “Am I required to leave any assets to my spouse in my will?”, *Naylaw.com*, 2018, <https://www.naylaw.com/blog/am-i-required-to-leave-any-assets-to-my-spouse-in-my-will-estate-planning-attorney-portland-oregon/>.
- Legal Zoom, “South Dakota Wills”, *Legal Zoom*, 2019, <https://www.legalzoom.com/wills-state-requirements/south-dakota-will.html>.
- Louisiana Civil Justice Center, “Probate & Succession in Louisiana”, 2016.

- Marshall, Parker & Weber, „Disinheriting your Spouse – Can it be Done in Pennsylvania?”, *Paelderlaw.com*, 2018, <https://www.paelderlaw.com/disinheriting-your-spouse-can-it-be-done-in-pennsylvania/>.
- Michigan Legal Help, “Common questions about wills”, 2019, <https://michiganlegalhelp.org/self-help-tools/end-of-life-planning/common-questions-about-wills#>
- Morris, Robert L., „Family Friendly Provisions of the Nevada Probate Code”, *Grant, Morris, Dodds, Trust, Probate and Ownership*, 2019, <https://www.gmdlegal.com/family-friendly-provisions-of-the-nevada-probate-code/>.
- Myers, Laura, „Laws in New York State Regarding Wills”, *Legal Zoom*, 2019, <https://info.legalzoom.com/laws-new-york-state-regarding-wills-4277.html>.
- Nelson, Andrea, „Can I Disinherit My Child?”, *Hamblett & Kerrigan*, 2017, <https://www.nashualaw.com/can-i-disinherit-my-child/>.
- New Hampshire Circuit Court Probate Division, „Wills. Frequently asked questions”, *Courts.state.nh.us.*, 2017, <https://www.courts.state.nh.us/probate/servicecenters/pamphlets/pamphletfiles/Wills.pdf>.
- Nicolae, Ioana, “Considerații referitoare la alte forme testamentare. Testamentul sumelor și valorilor depozitate. Testamentul făcut în străinătate de cetățenii români”, *Revista Universul Juridic*, nr. 12, 2020.
- Nicolae, Ioana, “Legate afectate de modalități”, *Revista Universul Juridic*, 2021, <http://revista.universuljuridic.ro/legate-afectate-de-modalitati/>.
- North Carolina Judicial Branch, “Wills and Estates. What to do after a loss of a friend or family member, claiming inheritance, and N.C. process for probating a will”, *North Carolina Judicial Branch*, 2019, <https://www.nccourts.gov/help-topics/wills-and-estates>.
- North Dakota State University, “North Dakota Estate Planning”, *NDSU.edu*, 2019, <https://www.ag.ndsu.edu/ndestateplanning/estateplanning/wills-1>

- Paralegal EDU, „How Has the Legalization of Same-Sex Marriage Changed Family Law?“, *ParalegalEDU.org*, 2019, <https://www.paralegaledu.org/how-has-the-legalization-of-same-sex-marriage-changed-family-law/>.
- Parker, Vance, “Estate planning for LGBT couples in North Carolina”, *Vance Parker Law*, 2016, <https://vparkerlaw.com/wp-content/uploads/2015/04/Estate-Planning-for-LGBT-Couples.pdf>.
- Polgrean, John, „Estate Planning for Second Marriages”, *Welts, White & Fontaine P.C. Attorneys at Law*, 2014, <https://www.lawyersnh.com/estate-planning-for-second-marriages/>.
- Probate ADVANCE, „Missouri Inheritance Loans and Probate Advance Law”, *Probateadvance.com*, 2019, <https://www.probateadvance.com/missouri-inheritance-loans-and-probate-advance-law/>
- Redsteer, Andrine “Mississippi Estate Inheritance Laws”, *Legal Zoom*, 2018, <https://info.legalzoom.com/mississippi-estate-inheritance-laws-23300.html>.
- Redsteer, Andrine, „Laws Governing Estate Inheritance for Children in Louisiana”, *Legal Zoom*, 2017.
- Rolfe, Donald, “Does Your Will Disinherit Your Youngest Child?”, *Northwest Legal Planning*, 2019, <https://www.nwplanning.com/does-your-will-disinherit-your-youngest-child/>.
- Rosenbaum, Traci, Inbody, Kristen, “How many same-sex couples have married in Montana?”, *Great Falls Tribune*, 2015, <https://eu.greatfallstribune.com/story/news/local/2015/11/19/montana-marks-one-year-sex-marriage/76077778/>.
- Rudd, Merri, „Family Must Be Paid First”, *Albuquerque Journal*, 2003, <https://www.abqjournal.com/biz/outlook/844175biz03-13-03.htm>.
- Safrath, Bernadette A., “Inheritance Transfer Laws in Oklahoma”, *Legal Zoom*, 2019, <https://info.legalzoom.com/inheritance-transfer-laws-oklahoma-21806.html>.

- Safrath, Bernadette A., “Montana Inheritance Law”, *Pocket Sense*, 2017, <https://pocketsense.com/montana-inheritance-law-8264776.html>.
- Safrath, Bernadette A., „Legal Spousal Inheritance Rights in the State of Kansas”, *Legal Zoom*, 2017.
- SeattlePI.com, “Legal gay marriage marks 5 years in Washington”, *SeattlePI.com*, 2017, <http://www.seattlepi.com/local/article/gay-marriage-Seattle-Washington-5-years-12336215.php#photo-4761789>.
- Shestokas, David J., “Illinois Requirements for a Valid Last Will and Testament”, *Shestokas*, 2015.
- Shibata, Yuu, “Italian Inheritance Law”, *Mazzeschi.it*, 2021, <https://www.mazzeschi.it/italian-inheritance-law/>.
- South American Real Estate News, “Wills and Inheritance Basics In South America are very different from Western Countries”, *Gatewaytosouthamerica*, 2018, <https://www.gatewaytosouthamerica-newsblog.com/wills-and-inheritance-basics-in-south-america-are-different-to-western-countries/>
- Tanko Law Montana, „The Legal Rights of Surviving Spouses”, *Tankolaw.com*, 2019, <https://tankolaw.com/legal-rights-surviving-spouses/>.
- Tanouye, Alex S., Rizzo, Elisa Shevlin, “2nd EDITION: SURVIVING SPOUSE’S RIGHTS TO SHARE IN DECEASED SPOUSE’S ESTATE”, *Actec.org*, 2017, https://www.actec.org/assets/1/6/Surviving_Spouse%e2%80%99s_Rights_to_Share_in_Deceased_Spouse%e2%80%99s_Estate.pdf?hssc=1
- The Law Offices of Smith & Doran, „How Do I Take Someone Out of My Will?”, *Smith-Doran.com*, 2019, <https://www.smith-doran.com/Wills-Estates-Trusts-Business-Law/How-Do-I-Take-Someone-Out-of-My-Will.shtml>.
- The Mississippi Bar, “Where There's a Will, There's a Way”, *Msbar.org*, 2018, <https://www.msbar.org/for-the-public/consumer-information/where-theres-a-will-theres-a-way/>.
- Thompson, Chris, “Inheritance Laws in California”, *Smartasset.com*, 2018.

- Thompson, Chris, “Inheritance Laws in California”, *Smartasset.com*, 2018, <https://smartasset.com/estate-planning/california-inheritance-laws>
- Thompson, Chris, “Inheritance Laws in Florida”, *Smartasset.com*, 2018
- Thompson, Chris, “Inheritance Laws in Kentucky”, *Smartasset.com*, 2018.
- Thompson, Chris, “Inheritance Laws in Louisiana”, *Legal Zoom*, 2017.
- Thompson, Chris, „Inheritance Laws in Tennessee”, *Smartasset.com*, 2019, <https://smartasset.com/estate-planning/tennessee-inheritance-laws>.
- Thompson, Chris, „Inheritance Laws in Washington”, *Smartasset.com*, 2019, <https://smartasset.com/estate-planning/washington-inheritance-laws>.
- Thompson, Chris, “Inheritance Laws in Georgia. Dying With a Will in Georgia”, *Smartasset.com*, 2018.
- US Legal Forms, “Tennessee Cohabitation Forms”, *Uslegalforms.com*, 2019, <https://www.uslegalforms.com/cohabitation/tennessee/>.
- Wolfe, George M., “Can you exclude a spouse from your will in Ohio?”, *Wolfe Legal Services*, 2019, <https://www.ohiolaw.net/estate-planning-probate-law/2018/02/28/exclude-a-spouse-from-your-will/>.